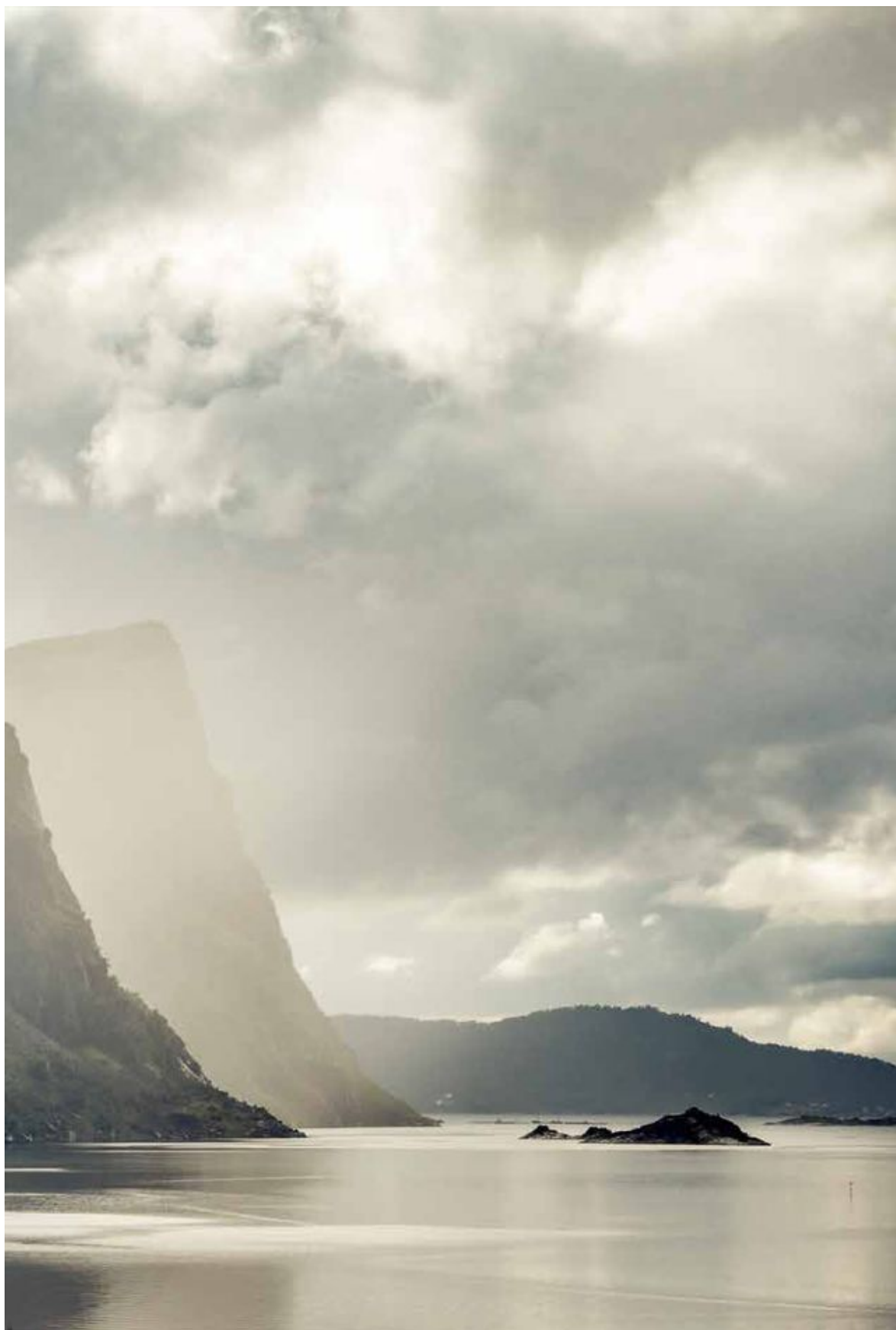

En drittværstur

*Noen fjell byr på mer pissregn enn andre.
For eksempel Gygrekjeften.*

TEKST *Sigri Sandberg* FOTO *David Zadig*

←

Lihesten. Fjellet i Hyllestad har stått i millioner av år og vært et landemerke siden menneskene begynte å bevege seg til havs. Nå er tre ruter merket til topps, og fjellet besøkes stadig oftere.

Noen fjell vet du ikke om. Selv om de har stått der i millioner av år, kommer de overraskende på deg. Står der, midt i glaningen, og det er nesten så du gisper og tenker: «Jøss, hvor har du vært hele mitt liv?» Sånn var det med dette fjellet i Hyllestad, på nordsiden der Sognefjorden møter havet. Et landemerke. Jeg så det i vinter, og ble betatt av det vakre, bråbratte, massive. Jeg var travel da, men lovet at jeg skulle komme tilbake.

MED EKS-VARAORDFØREREN SOM GUIDE. Så nå er vi her. Ved foten av fjellet. En fotograf, en tidligere varaordfører og jeg. Det har regnet hele sommeren, og det regner nå også. På andre siden av fjorden har de ikke målt så mye juli-regn siden 1968. Bratteste toppen i fjellmassivet Lihesten heter Gygrekjeften (714 moh.) og stikker såvidt ut av en tåkeregndott da vi nærmer oss. Joakim Systaddal (51) har både vært varaordfører i denne kommunen og vokst opp med dette fjellet. I tillegg kan han veien og er her så ofte han kan.

– Men i dag er første gang jeg kan se toppen på tre uker! Systaddal smiler og forteller at fjellmassivet er et godt synlig resultat av krasjet mellom den europeiske og amerikanske kontinentalplaten for 400 millioner år siden. At det skal ha vært over 9000 meter høyt, høyere enn Himalaya. Siden ble fjellet et landemerke, et seilingsmerke som havets menn kunne navigere etter. Lett gjenkjennelig. Lett

å se på lang avstand – i klarvær, vel å merke. Nå vil stadig flere turfolk til topps.

KUNNE BLITT BERGEN. Men nok fakta, for nå går vi, oppover. I drittvær. Stien er en gjørmete elv. Steinene er sleipe, røttene er råtne, alt er glatt. Vi passerer kubæsj og går gjennom en gammel oreskog, og ser en reveunge som sprinter av sted, og nå har vi kommet såpass høyt opp at vi ser havet. Og den hvite fergen som duver frem og tilbake over Sognefjorden, mot Solund og Krakhella nå. Systaddal peker nedover mot den lune viken ved foten av fjellet.

– I 1070 søkte Olav Kyrre ly og vurderte å bygge byen sin her, like ved havet, og likevel godt skjermet, forteller han. Men Kyrre seilte videre og valgte Bergen.

LOKKER MED «PISSREGNSTURER». Systaddal prøver å analysere skyene. Han snakker om baksiden av dem og ulike typer regn. Det er litt mer komplisert enn det vi lærte på skolen: Det med at skyene kommer med regn inn fra havet, og slipper det på det første bratte de møter. Uansett teori, det holder nå – og Systaddal forteller at han og et par andre prøver å få i gang opplevelsesbasert reiseliv i kommunen. Og at de skal tilby, ja, nettopp, drittværsturer.

Styggeværsturer, ruskeværsturer, tåketurer, pissregnsturer. – For det er jo det som er det vanligste her. Drittvær, sier han.

Systaddal snakker varmt om å bli våt, og det er vel omtrent

↑
Taustigebratt. Vi velger den bratte ruten. – Det er vanligvis ikke regnet som er farlig, men blåser det for mye, er fjellet farlig. Og det har uansett alltid, alltid krav på respekt, sier Joakim Systaddal.

da jeg registrerer at jeg er våt, klissklass-sørpevestlandsblaut tvers igjennom, gjennom det tynne drittrengtøyet, gjennom tynn ull og underbuksen og alt.

– Tenk hvor glade gjestene blir hvis sola plutselig skinner likevel. Eller hvis du går i tåke, og så letter den, plutselig, og du ser alt. Wow, sier Systaddal og deiser ut med armene.

HER BLÅSER DET ALLTID. Vi nærmer oss tåken som stiger og synker, og som maler om landskapet og utsikten konstant. Vi tar av mot den bratteste ruten. Her er det hengt ut brun taustige og blå tau, og vi klatrer mot mer regn, mot der regnet faktisk kommer fra. Så lenge vi er i bevegelse, er vi varme. Fotografen får ikke ta så mange bilder som han vil. Han går bakerst, og innimellom hagler det noen amerikanske gloser i alt det klissvåte, og han gliser idet alt forsvinner i grått:

– Here's no mountain. Let's go home, sier han.

Etter at det er blitt brattere og vi virkelig nærmer oss, brøler han:

– Can you see my hope and dreams up there?

Vi roper bekreftende tilbake. Så er vi oppe i den smale passasjen, der det alltid blåser. Det er Systaddal som har sagt det, det er noe med konstruksjonen av fjellet. Kan være vindstille overalt og på toppen, men her blåser det. Alltid, har han sagt.

Nå har tåken fått fart nedenifra og jager heftig opp og

FJELLET LIHESTEN

[Fjellmassiv i Hyllestad kommune i Sogn og Fjordane]

Fjellet stiger bratt opp fra fjorden og har vært et seilingsmerke for reisende langs kysten i hundrevis av år.

På kartene kalles det Lifjellet, og det har to topper: Gygrekjeften (714 moh.) og Risnesnipa (777 moh.). Det finnes tre ulike ruter opp på fjellet.

Fjellet er kjent for Havørn-ulykken i 1936, som var den første flyulykken med kommersiell flyvning i Norge.

Åtte mennesker omkom da flyet krasjet i Risnesnipa. Fjellet er et resultat av kollisjonen mellom den amerikanske og den europeiske kontinentalsokkelen for 400 millioner år siden. Fjellet blir stadig mer populært som turmål. I juni hvert år arrangeres Lihestklyvet. Da klyver 100-200 mennesker til topps.

NORSKE LANDEMERKER

[Opprinnelig lett gjenkjennelige punkter på land som sjømenn kunne styre etter]

Noen kjente landemerker langs norskekysten er:

Den omvendte båt (Kristiansand)

Fjellet Alden (Sogn)

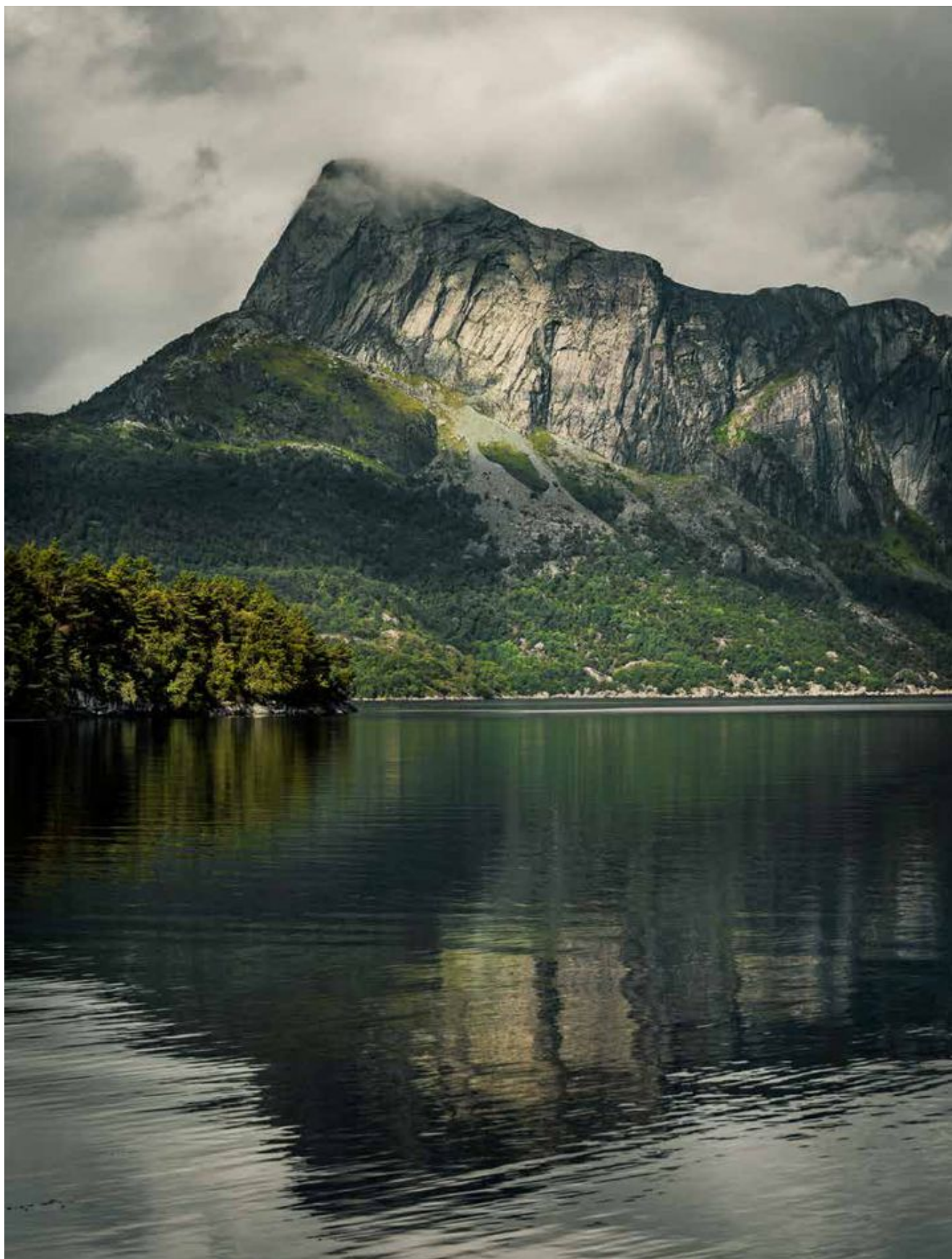
Torghatten (Nordland)

Nordkapp (Finnmark)

Tåkejag. Tåken stiger og synker over fjellet. Utsikten endres fra sekund til sekund.

► over fjellet. Fortsatt går Systaddal foran, med lette steg, han danser nesten. Mot Gyrekjeften.

INN I JOTNEKVINNENS KJEFT. En gygre er en kvinnelig jotne fra norrøn mytologi. De holdt til i ytterkanten av verden og var de største og styggeste av jotnekvinnene, og når vi kommer opp, ser vi tannen hennes. Den står rett ut i løse luften på toppen her. Vi ser ikke så mye annet enn den.

– Herfra kan du i klarvær se hele Hafs-regionen, du kan se 11-12 oljeplattformer, du kan se helt til Bergen by, sier Systaddal.

Nå er det grå utsikt, fortrollet jotnestein og forunderlig god stemning. Vi finner ly for vinden og kaster i oss nøtter og slurper vann, men vi kan ikke stå for lenge i ro. Da fryser vi til is og stein, og må kanskje bli værende her for alltid.

– Okei, fin tur, men når kommer helikopteret? spør fotografen.

Vi ler, og han viser tennene og sier at dette er den heftigste fjellturen han har vært på. Noensinne. Helt ærlig.

EN ANNEN PLANET. Vi tar en annen vei ned. Tripper langs stupet, kommer til Lille Preikestolen, og da er vi ute av den verste tåkedotten. Plutselig ser vi 500-600 meter bråbratt rett ned i Åfjorden, et par bygder, grønne jorder, før alt forsvinner igjen.

Vi fortsetter, inn og ut av grått, på dette platået som er

en annen planet, en steinete, slørete tåkeplanet. Tre kilometer bredt, og tre kilometer mellom de to hovedtoppene. Vi passerer fjellvann med fisk, fyller vann i flaskene, danser ballett på glatte steiner og kommer til tre støler, før det bærer nedover. Gjennom et hakk i fjellet. Og selv om dette er en drittværstur og vi holder varmen sånn passelig, er det godt. Å slippe seg ut av tåken, se havet igjen, glimt av himmel, godt at det er opplett noen minutter. Men så glipper både konsentrasjon og feste. Fotografen detter først, så Systaddal, så jeg. Rett på rumpa i gjørme og på røtter og alt dette som er så sleipt. Opp igjen, før fotografen faller igjen, så Systaddal, og sånn seiler vi, hulter til bulter nedover og hjem til vår egen planet. ●

a-magasinet@aftenposten.no

↑
På vei ned. Klimaet endres, til stadig mer kliss og klass. Godt å stikke hodet ut av tåken og få øye på havet igjen.